

Zpráva o plnění cílů projektu VISK 8/B

1. Název projektu:

Zajištění provozu Jednotné informační brány v celonárodním měřítku a zpřístupnění informačních zdrojů Národní knihovny České republiky, zpřístupnění informačních zdrojů Národní knihovny České republiky a českých webových zdrojů

2. Název a adresa žadatele/předkladatele zprávy

Národní knihovna České republiky, Klementinum 190, 110 01 Praha 1

3. Hodnocení plnění cílů projektu – tabulka + text

Tabulka

Cíl	realizováno (termín)	dostupnost výsledku (místo)	nerealizováno (důvod)	poznámka
Zajištění provozu Jednotné informační brány (JIB) v celonárodním měřítku	2003	http://www.jib.cz		
Zpřístupnění informačních zdrojů Národní knihovny ČR	2003	http://www.jib.cz		
Zpřístupnění významných českých webových zdrojů	2003	Báze WEB – katalog NK ČR; info viz server webarchiv http://sigma.nkp.cz/cze/web http://webarchiv.nkp.cz		
Zahájení budování tematických bran v ČR	2003	http://jib-info.cuni.cz/tematbrany		
Optimalizace věcného zpřístupnění s ohledem na integraci českých zdrojů do mezinárodního kontextu	2003	http://www.nkp.cz/standard/Mdt_tabulky1.htm		

Text

Cíle projektu Zajištění provozu Jednotné informační brány v celonárodním měřítku a zpřístupnění informačních zdrojů Národní knihovny České republiky byly v roce 2003 rozděleny do několika oblastí

- Zajištění **provozu** Jednotné informační brány v celonárodním měřítku
- **Zpřístupnění informačních zdrojů** Národní knihovny České republiky
- **Zpřístupnění významných českých webových zdrojů**
- Zahájení **budování tematických bran** v ČR

- **Optimalizace věcného zpřístupnění** s ohledem na integraci českých zdrojů do mezinárodního kontextu

Všechny dílčí cíle byly splněny.

Provoz Jednotné informační brány v celonárodním měřítku zajišťovali pracovníci ÚVT ve spolupráci s pracovníky NK.

Mezi standardní a rutinní aktivity ÚVT vedle helpdesku patřila HW podpora serveru, podpora OS, správa a podpora RDBMS Oracle a zálohovací práce. Ostatní činnosti jsou členěny podle aplikačního SW na část MetaLib a část SFX

MetaLib: V roce 2003 byl MetaLib provozován ve verzích 2.x a průběžně byl aktualizován pomocí systémových revizí (verze 2.1 – 2.14). Každá revize řešila drobné chyby a přinášela rozšíření stávající funkcionality nebo zcela nové funkce. Souběžně se systémovými revizemi probíhaly i revize konfigurací zdrojů, tedy revize databáze znalostní báze. Prováděné činnosti lze rozdělit do 5 oblastí: správa a údržba systému (zálohování dat, čištění dočasných souborů, aktualizace systému, zabezpečení), domén a elektronických konferencí; doplňování nových zdrojů a úpravy stávajících zdrojů; implementace nových funkcí; propagace a podpora využívání JIB; technická podpora uživatelů. Významným úkolem roku 2003 byla příprava nové funkcionality - přebírání záznamů. Toto rozšíření umožní libovolné knihovně v ČR přebírat záznamy z bibliografických zdrojů nabízených v JIB v požadovaném bibliografickém formátu a v požadované znakové sadě. Pracovní skupina JIB použila robustní konvertor formátů záznamů, který pomocí doplněného rozhraní připojila k Z39.50 serveru MetaLibu. Do konce roku 2003 se podařilo všechny technické problémy vyřešit a funkcionality je nyní připravena k rutinnímu použití.

SFX: Na jaře roku 2003 proběhl upgrade SFX na verzi 2.0. Upgrade SFX na verzi 2.0 vyřešil problémy s kódováním ve znakové sadě Latin2 – SFX v2.0 používá kódování UTF-8 a obsahuje moduly pro překódování do znakových sad CP 1250 i ISO Latin 2. Současně s upgrade proběhly úpravy SFX menu: SFX menu je dvojjazyčné, české a anglické. Nabídka odkazů do katalogů knihoven byly rozděleny do čtyř skupin, tedy stejně jako v MetaLibu, a byly uspořádány do přehlednějších rozbalovacích menu. Přibyly nové odkazy na nápovědu. Měsíčně probíhaly tzv. update SFX, které spočívaly v úpravách konfigurací propojovaných databází a www služeb. Souběžně probíhaly i opravy a drobnější úpravy serveru SFX.

(Zdrojový update připravuje tvůrce systému, firma Ex Libris, ke konci každého měsíce.)

Součástí listopadového update SFX je nový statistický modul nabízející podstatně podrobnější statistické informace. Průběžně byly aktualizovány a optimalizovány propojovací algoritmy a přidávány nové služby do SFX nabídky. Tak, jak byly zapojovány do MetaLibu katalogy knihoven, byly tyto katalogy zapojovány též do SFX. Pro knihovny nově zapojované do JIB byly v rámci SFX také zpřístupňovány licencované zdroje.

Těžiště činností NK (především pracovníků referenčního centra) spočívalo v roce 2003 v katalogizaci českých i zahraničních zdrojů a testování jejich správného fungování. Po přechodu na novou verzi softwarového zabezpečení JIB se pracovníci NK zaměřili především na optimální nastavení a doladění již zapojených zdrojů, v první fázi především českých. Z hlediska využívání JIB v celostátním a mezinárodním měřítku jako virtuálního souborného katalogu se jedná o kvalitativní posun. V současné době jsou vyladěny katalogy většiny krajských a ústředních knihoven a zapojené souborné katalogy tak, aby vyhledané záznamy plně odpovídaly zadanému dotazu. Další důležitou oblastí byla optimalizace uživatelského rozhraní. Referenční centrum spolupracuje v oblasti dodávání dat a propojení služeb s řadou českých knihoven a projektů, na něž je JIB postupně napojována (např. Portál STM - Katalog STM; Virtuální polytechnická knihovna; Dodávání dokumentů z fondu NK ČR dalším knihovnám).

Konfigurace zdrojů a jejich úpravy, školení, vydávání informativních a propagačních materiálů zajišťovali pracovníci ÚVT a NK společně.

Bohaté **informační zdroje NK byly zpřístupňovány** uživatelům JIB, elektronické dodávání dokumentů z fondů NK fungovalo již v rutinním provozu.

V rámci **zpřístupnění** významných českých **webových zdrojů** se řešitelé zabývali přípravou podmínek pro zpracování české národní bibliografie elektronických online zdrojů. Úkol technického řešení zpřístupňování elektronických zdrojů uložených ve webovém archivu byl splněn, když byl dokončen vývoj aplikace pro indexaci, prohledávání a zpřístupňování webového archivu. Tato aplikace je nyní testována na ostrých datech menšího rozsahu, konkrétně na zdrojích, vybraných pro účely registrace v ČNB a pro účely zpřístupnění prostřednictvím JIB. Značné úsilí bylo vynaloženo na vyřešení legislativních problémů, bez kterého nelze realizovat zpřístupňování archivovaných zdrojů

Návrh doporučení pro **budování tematických bran** (oborových informačních bran) v ČR byl dopracován a upřesněn, byly připraveny pracovní listy pro popis různých zdrojů v rámci oborových informačních bran a připraven základ kritérií výběru dokumentů pro oborové informační brány. Hlavní řešitelka projektu zorganizovala a vedla workshop věnovaný oborovým informačním branám na Mezinárodním knihovnickém a informačním kongresu IFLA, kde prezentovala výsledky průzkumu věnovaného stavu řešení této problematiky v různých zemích. Na workshopu odezvěla řada příspěvků obsahujících důležité informace a podněty pro další rozvoj v ČR. Zazněl zde i příspěvek řešitelů JIB. Problematice oborových informačních bran byly věnovány i příspěvky řešitelů na domácích konferencích a seminářích.

K základním předpokladům **optimalizace věcného zpřístupnění** s ohledem na integraci českých zdrojů do mezinárodního kontextu patří především obohacení tematických autoritních termínů o anglické ekvivalenty, aplikace metody Konspektu, schéma předmětové kategorizace pro potřeby Konspektu (ladění konkordance MDT a DDT). Důslednou aplikací těchto předpokladů vzniká integrovaný nástroj pro indexaci a vyhledávání heterogenních informačních zdrojů sloužící k řízenému zpřístupňování informačních zdrojů, který usnadňuje propojení jednotlivých informačních zdrojů a umožňuje univerzální přístup k informačním zdrojům a službám; hierarchická struktura řízeného souboru na úrovni skupin Konspektu slouží jako základ pro tvorbu předmětově orientovaných univerzálních, polytematických i monotematických bran

Všechny popsané výsledky jsou dostupné na <http://www.jib.cz> , <http://jib-info.cuni.cz> , <http://www.webarchiv.cz> a http://www.nkp.cz/standard/Mdt_tabulky1.htm

4. Využití finančních prostředků

Žádáno: 2 480 000 Kč Získáno: 2 480 000 Kč
(140 000 Kč investice, 2 340 000 neinvestice)

Převody mezi položkami:

V rámci neinvestičních prostředků byla pro řešení dílčího projektu WebArchiv požadována změna v rozdělení finančních prostředků ve výši Kč 44.000,--, a sice převod této částky z položky *materiál* do položky *služby*.

Zdůvodnění změny:

V roce 2003 byla uzavřena dohoda mezi Národní knihovnou ČR a Moravskou zemskou knihovnou v Brně, v níž MZK převzala odpovědnost za část technického řešení projektu WebArchiv. Oba servery *webarchiv* i *harvester* jsou v současné době umístěny v Brně a pro řešení je kromě toho využívána též částečně výpočetní technika MZK. Z toho vyplynula změna potřeby technického vybavení oproti plánu:

1. Pásky do robota využívaného dosud v NK ČR nebyly již nakoupeny, byl pořízen pouze zásobník pro pásky zakoupené v minulých letech k umožnění zálohování v páskové knihovně v MZK
2. Byly provedeny úpravy a pořízeno vybavení k PC používaným v NK ČR pro projekt
3. Dodavatelsky (poskytnutí služby) byl opraven server *webarchiv* (fa M Computers), kde bylo po převozu z Prahy do Brna zjištěno několik závažných závad.

Poznámka: Tabulka stručně shrnuje čerpání přidělených prostředků. Výsledky jednotlivých činností jsou popsány výše, detailní pohled na čerpání finančních prostředků přinášejí přiložené účetní doklady.

Cíl	částka v Kč	poznámka
<i>Investice</i>		
Upgrade serveru <i>harvester</i> včetně rozšíření jeho diskové kapacity	108 001	Řádně zakoupeno o zprovozněno. Přeplatek uhrazen z rozpočtu NK
Z 39.50 licence	32 000	Řádně zakoupeny a zprovozněny
<i>Drobný hmotný majetek</i>		
Vybavení výpočetní technikou, kancelářský materiál	106 000	Snížení položky zdůvodněno výše, vše zakoupeno, uvedeno do provozu nebo spotřebováno pro řešení projektu
<i>Služby</i>		
Ex Libris – MetaLib a SFX maintenance, údržba centrální znalostní báze	520 052	Částka nebyla vyčerpána v plánovaném rozsahu, protože nedošlo k rozšíření licence a kurs USD byl odlišný od původního odhadu
JIB – provoz a rozvoj – technické a programátorské činnosti	799 158	Částka byla navýšena – nárůst funkcí i počtu uživatelů kladl vyšší nároky na technické a programátorské zajištění. Všechny práce byly řádně provedeny.
Dotisk publikace Jednotná informační brána, vydání publikace Konspekt..., grafické práce, konverze atd.	260 790	Prostředky nevyčerpané na služby Ex Libris byly vynaloženy na dotisk rozebrané a stále žádané publikace Jednotná informační brána,

		vydání publikace Konspekt..., grafické práce, konverze a další práce spojené s projektem. Všechny práce byly řádně provedeny.
WebArchiv – provoz a rozvoj, technické a programátorské činnosti	294 000	Navýšení položky zdůvodněno výše, vše bylo řádně provedeno
<i>Ostatní osobní náklady</i>		
JIB – provoz a rozvoj – knihovnické činnosti	70 000	Vše bylo řádně provedeno
WebArchiv – provoz a rozvoj – knihovnické činnosti	40 000	Vše bylo řádně provedeno
Tematické brány – zahájení budování	90 000	Vše bylo řádně provedeno
Optimalizace věcného zpřístupnění	160 000	Vše bylo řádně provedeno

Zprávu připravil/a:

Dr. Bohdana Stoklasová, ředitelka